

BÖLÜM 4

BİLECİK’TE OYNANAN GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI¹

Raif ZİLELİ²

Medera HALMATOV³

Ümit KAHRAMAN⁴

Tuba MUMCU⁵

Eda AKPINAR DOĞAN⁶

Asude BAYRAM⁷

GİRİŞ

Kültürel mirasları taşıyıcılık özelliği olan oyun (Arslan ve ark., 2010; Savur, 2019), çocukların dünyayı tanımalarına olanak sağlayan ve kültürel unsurlarla tanışma fırsatı sağlayan ilk adımlardan biridir (Kavi ve ark., 2024; Akın ve ark., 2021; Bircik ve Atik, 2021). Oyunların içerdiği; ritim, davranış, tutum, dil ve üslup biçimleri oyunların temel iskelet yapısını oluşturmaktadır (Çolak, 2015). Oyun ve fiziki etkinlikler çocukların bütüncül eğitiminde oldukça önemlidir. Oyun ve fiziki etkinliklere katılan çocuklar ve öğrenciler fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel özelliklerini geliştirme imkanı elde ederler (Şentürk, Yılmaz ve Gönener., 2015). İçinde şekillendiği kültürel ortamın boyası ile renklenen oyunlar (Akın ve ark.,

¹ Bu araştırmanın bir bölümü 17-19.01.2024 tarihleri arasında 6. Uluslararası “Artemis” Sağlık ve Spor Bilimleri Kongresinde, sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi AD., raif.zileli@bilecik.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-4178-5468

³ Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi AD., mederahalmatov@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-6549-0432

⁴ Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi AD., drumitkahraman@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-4547-6753

⁵ Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi AD., tuba.erfidan@bilecik.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2769-5706,

⁶ Arş. Gör., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi AD., akpinaareda@gmail.com, ORCID iD: 0009-0000-4421-6880

⁷ Arş. Gör., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi AD., bayramasude@icloud.com, ORCID iD: 0000-0003-1320-0776

CO'nun 2003 yılında yayımladığı “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi,” geleneksel oyunları bu mirasın bir parçası olarak tanımlamaktadır (UNESCO, 2003). Bu araştırmada derlenen oyunlar da yöresel kültürün aktarımında bir köprü görevi görerek ortak değerlerin aktarımını kolaylaştırmaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgulara bakıldığında, geleneksel oyunların birçoğunda taş, çubuk, sopa gibi çok amaçlı, açık uçlu ve erişilebilir materyal kullanılırken, nadiren aşıklık, bilge gibi temin edilmesi gereken malzemeler gerekmektedir. Kılıç ve Bayındır (2021)'de geçmişteki geleneksel oyunları araştırdıkları çalışmalarında çocukların bir materyali tek bir oyun içinde birden fazla özellikte kullandığına ve materyale özgü çeşitlilik oluşturdıklarına dikkat çekmektedir. Geleneksel çocuk oyunlarının çocuk gelişimi açısından kritik bir öneme sahip olduğu ve bilimsel düşünce süreçlerini desteklediği göz ardı edilmemelidir.

Geleneksel oyunların kaç kişi ile oynandığı incelendiğinde tüm oyunların iki veya daha çok kişi ile oynanan oyunlar olduğu görülmektedir. Nitekim oyunlar, çocukların motor becerilerini geliştirmelerinin yanı sıra, sosyal etkileşim, grup dinamikleri ve problem çözme yetenekleri üzerinde de olumlu etkiler yaratmaktadır (Pellegrini & Smith, 1998). Geleneksel oyunların karşılıklı veya grup temelli oyunlar olması sebebiyle akran iletişimini dolayısıyla da çocuklarda sosyal gelişimi desteklediği düşünülmektedir.

Sonuç olarak; Bilecik ilinde daha önce geçmişte oynanan çocuk oyunlarının araştırılması gibi bir bilimsel çalışmaya rastlanılmadığı, fakat daha fazla bütçe ile daha ayrıntılı bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Bilecik'teki geleneksel çocuk oyunlarının incelenmesi hem kültürel mirasın korunması hem de çocuk gelişimi ve eğitimi açısından önem taşımaktadır. Gelecek çalışmalarda, çocukların öğrenme sürecinde geleneksel oyunların etkileri, yetişkinlerin geleneksel oyunları öğretmek ve sürdürmek aşamasındaki görüşleri ve faaliyetleri incelenebilir. Bu çalışmalar, geleneksel oyunların sadece Bilecik için değil, diğer yerel kültürler için de nasıl bir model oluşturabileceğine dair değerli bilgiler sağlayarak alan yazını destekleyebilir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, D. (2009). Günümüzde geleneksel oyuncaklar. *Milli Folklor*, 21(84), 182-191.
- Akın, E., Kızıtanrı, S., & Deniz, E. (2021). Çocuk oyunları ve oyunların bireylerin gelişimine katkısı (Mardin çocuk oyunları örneği). *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 785-798. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.819790>
- Arslan, C., Güllü, M., & Yücel, A. S. (2010). İlköğretim ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin spor ve oyun alışkanlıklarının incelenmesi. *Sport Sciences*, 5(1), 28-46.
- Artun, A. (2021). *Osmanlı devletinin kuruluş mitosunun Bilecik kent kültüründeki yansımaları*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi.
- Ateş, F. (2015). Kütahya'da bir ramazan geleneği: Küpecik. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (38), 31-45.

- Ayan, S., Alıncak, F., & Tuzcuoğulları, T. (2015). Gaziantep'te oynanan bazı yöresel oyunların hentbol branşının teknik çalışmasına yönelik eğitsel oyunlar olarak değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4), 252-257.
- Baran, M. (1999). Çocuk Oyunları, *Kültür Bakanlığı Yayınları*, Ankara.
- Başal, H. A. (2007). Geçmiş yıllarda Türkiye'de çocuklar tarafından oynanan çocuk oyunları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 243-266.
- Biricik, Z., & Atik, A. (2021). Gelenekselden dijitalle değişen oyun kavramı ve çocuklarda oluşan dijital oyun kültürü. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 445-469.
- Boratav, P. N. (1994), 100 Soruda Türk Folkloru, *Gerçek Yayınevi*, İstanbul.
- Çoban, B. & Devcioğlu, S. (2011), Top ile oynanan eğitsel oyunlar, *Nobel Akademik Yayıncılık*, Ankara.
- Çolak, M. (2015). *Adana geleneksel çocuk oyunları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Demiryürek, H. (2011). *II. Meşrutiyet Döneminde Bilecik* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Gönener, U., & Gönener, A. (2020). How balance training on different types of surfaces effect dynamic balance ability and postural sway of gymnast children?. *Progress in Nutrition*, 22(1-S), 131-137.
- Gümüş, A., Gümüş, İ., Yudar, A., Zeliha, A. & Sakarya, Ç. (2021). Gönül Dağı Sivrihisar'dan Köçürme (Kuyu/Mangala) Oyunları. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 47-86.
- Hazar, Z., Tekkurşun, D. G., & Dalkıran, H. (2017). Ortaokul öğrencilerinin geleneksel oyun ve dijital oyun algılarının incelenmesi: Karşılaştırmalı metafor çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(4), 179-190. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000334
- Karaca, M. (2016). Çocukların kültürel gelişiminde oyun faktörü Çankırı yöresinde oynanan çocuk oyunları. *Millî Folklor*, 28(109).
- Karaca, İ., Sancak İ., & Demir R. (2023). Boyabat Yöresi Geleneksel Çocuk Oyunları, *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 133-148, Gönderim tarihi: 30.03.2023, Kabul tarihi: 11.05.2023. Derleme Makalesi.
- Karaman, G., & Nas, E. (2012). Çorum İskilip'te geçmişten günümüze aktarılan bir miras: Ahşap oyuncaklar. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (14), 103-116.
- Kargın, D. (2018). Şanlıurfa ili ve çevresi çocuk oyunları [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ardahan Üniversitesi.
- Kavi, G., Kaya, G., Gümüş, Ş., & Gönener, A. (2024). Geçmişten günümüze geleneksel çocuk oyunları. In A. Gönener & U. Gönener (Eds.), *Spor bilimlerinde güncel çalışmalar III* (pp.67-86). Akademisyen Kitabevi.
- Kılıç, Z., & Bayındır, D. (2021). Geçmişte Dış Mekânlarda Oynanan Anadolu Çocuk Oyunları. *International Primary Education Research Journal*, 5(2), 140-151.
- Okuyucu, A. (2020). Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesinde etkili olacak fırsatlar ve güçlükler hakkında yerel halkın görüşleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(1), 73-86.
- Onur, B. & Güney, N., (2002). *Türkiye'de Çocuk Oyunları: Derlemeler*, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1. Basım, Ankara.
- Özden Gürbüz, D. (2016). Geleneksel çocuk oyunları ve eğitimsel işlevleri: Emirdağ örneği. *Electronic Turkish Studies*, 11(14). <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9931>
- Özhan, M. (1990), Çocuk Oyunlarımız, *Kültür Bakanlığı Yayınları*, Ankara.
- Pellegrini, A. D., & Smith, P. K. (1998). Physical activity play: The nature and function of a neglected aspect of play. *Child development*, 69(3), 577-598.
- Savur, H. (2019). "Ata yurttan ana yurda çocuk oyunlarının yolcuğu Taşeli yöresi çocuk oyunları" üzerine bir değerlendirme. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 1-8.
- Sel, R. (1989). Çocuk Oyunları ve Şarkıları, *Kültür Bakanlığı*, Ankara.
- Şentürk, U., Yılmaz, A., & Gönener, U. (2015). Sınıf öğretmenlerinin oyun ve fiziki etkinlikler dersi ile ilgili görüş ve uygulamaları. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 10(2), 22-30.

- Toksoy, Atilla Coşkun (2010), “Yarışma niteliği taşıyan geleneksel çocuk oyunları”, *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 2(1), 205-220.
- Tokuz, G. (2011). Gaziantep çocuk oyunları üzerine halk biimsel bir inceleme [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- UNESCO (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*.
- Vatan, A. (2015). *Destinasyon Pazarlaması Kapsamında Bilecik İli Turizminin Değerlendirilmesine Yönelik Paydaş Analizi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Vatandaş, S. (2020). Oyun ve oyuncak: Teknolojik ve toplumsal dönüşüm sürecinde oyun ve oyuncakın anlamsal ve işlevsel değişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(28), 913-930. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.674699>
- Yücel, A. & Gündoğdu, S. (2012), İlköğretim ve ortaöğretimde geleneksel çocuk oyunları, *Nobel Akademik Yayıncılık*, Ankara.